

TEKSTİL VE MÜHENDİS

(Journal of Textiles and Engineer)

<http://www.tekstilvemuhendis.org.tr>

Türkiye Tekstil Sektöründe İstihdam ve İş Kazalarının Analizi

Analysis of Employment and Work Accidents in Turkish Textile Sector

Esmâ Nur GÜLLÜOĞLU^{1,2}, Erturul TAÇGIN¹

¹Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İş Güvenliği Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

²İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekstil Mühendisliği Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Online Erişime Açıldığı Tarih (Available online): 31 Aralık 2018 (31 December 2018)

Bu makaleye atıf yapmak için (To cite this article):

Esmâ Nur GÜLLÜOĞLU, Erturul TAÇGIN (2018): Türkiye Tekstil Sektöründe İstihdam ve İş Kazalarının Analizi, Tekstil ve Mühendis, 25: 112, 344-354.

For online version of the article: <https://doi.org/10.7216/1300759920182511208>

Sorumlu Yazara ait Orcid Numarası (Corresponding Author's Orcid Number) :

<https://orcid.org/0000-0003-2430-5100>

Araştırma Makalesi / Research Article

TÜRKİYE TEKSTİL SEKTÖRÜNDE İSTİHDAM VE İŞ KAZALARININ ANALİZİ

Esma Nur GÜLLÜOĞLU*^{1,2}
Erturul TAÇGIN¹

¹Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İş Güvenliği Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

²İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekstil Mühendisliği Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Gönderilme Tarihi / Received: 31.05.2018

Kabul Tarihi / Accepted: 15.11.2018

ÖZET: Tekstil, insanlığın en temel gereksinimi olan giyinme ihtiyacından dolayı ortaya çıkan en eski bir sektör olup, zaman içinde çok geniş uygulama alanları ile büyük gelişim göstermiştir. Tekstil sektörü ülkemizde olduğu kadar, dünya ticaretinde ve üretiminde önemli bir yere sahiptir. Üretim ve rekabetin büyük ölçüde artmasıyla iş kazaları sonucu çalışanların sağlığına ve iş güvenliğine yönelik tehlikelerde artmaktadır. Ülkemizde yaşanan iş kazaları sayısı bakımından tekstil sektörü önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışmada 2007-2016 yılları arasında Türkiye genelinde meydana gelen iş kazaları ile tekstil sektöründe yaşanan kazalara ait veriler incelenerek analiz edilmiştir. Bunun yanında Türkiye tekstil sektörü iş kazaları verileri Avrupa birliği üye ülkeleri ile karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tekstil Sektörü, İş Kazaları, İş Güvenliği, Kaza İstatistikleri

ANALYSIS OF EMPLOYMENT AND WORK ACCIDENTS IN TURKISH TEXTILE SECTOR

ABSTRACT: Textile is the oldest sector due to the necessity of dressing, which is the most basic need of mankind, and has shown great development with its wide range of applications over time. The textile industry has an important place in the world trade and production as much as it is in our country. Work accidents increase with the increase in production and competition, and the risks to the health of workers and occupational safety are increasing. Textile sector has an important place in terms of the number of work accidents in our country. In this study, between the years 2007-2016 work accidents occurred in Turkey and work accidents in the textile sector data were examined and analyzed. Besides, Turkey textile sector accidents at work were compared with data from member countries of the European Union.

Keywords: Textile Sector, Work Accidents, occupational Safety, Accident statistics,

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: gulluoglu@itu.edu.tr <https://orcid.org/0000-0003-2430-5100>

DOI: 10.7216/1300759920182511208, www.tekstilvemuhendis.org.tr

1. GİRİŞ

İnsan hayatı söz konusu olduğunda, çalışanın sağlığı ve güvenliği için gerekli önlemleri almak bir insanlık görevidir. Çalışma hayatının en önemli sorunu iş kazaları ve meslek hastalıklarıdır. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) verilerine göre her yıl yaklaşık 2,78 milyon kişinin iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle yaşamını yitirdiğini belirtilmektedir. Bu bize günde yaklaşık 7 bin 6 yüz kişinin iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle öldüğünü göstermektedir. Buna ek olarak, dünyada her yıl 374 milyon kişinin ölümcül olmayan iş kazası ve meslek hastalığına maruz kaldığını ve bunların çoğunun işten uzun süre devamsızlıkla sonuçlandığını bildirmektedir. İş kazaları ve meslek hastalıklarının ekonomik maliyeti, her yıl küresel gayri safi milli hasılanın (GSMH) %3,94'ü olarak tahmin edilmektedir [1].

Tekstil ve hazır giyim sektörü, ülkemizde gerek ihracattaki %35'lik payı, gerek istihdamın tek başına %11'ini ve GSMH'nin %10'unu karşılaması, gerekse toplam sanayi yatırımlarının %25'ini bünyesinde toplaması bakımından Türk ekonomisinin lokomotif niteliğindedir [2]. Türkiye tekstil sanayisi imalat sanayi içinde istihdamda, üretimde ve ihracatta ilk sıralarda bulunmaktadır. Tekstil, hazır giyim ve deri ürünleri sektörleri olarak üç kola ayrılan bu sektör birlikte değerlendirildiğinde 2013 yılında Türkiye ihracatında %19'luk payı ile ilk sırada yer almaktadır. Türk tekstil sektörü 60 bin adet işyeri sayısı ile toplam bir milyon kişiye sağlamış olduğu kayıtlı istihdamla dünyanın en büyük 7'nci, Çin'den sonra Avrupa'nın en büyük 2'nci tedarikçisi durumundadır. Türkiye, dünya tekstil ve hazır giyim ihracatında %3,7'lik pay ile 7'nci büyük ihracatçı ülke konumundadır [3].

Tüketimin temel ürününü oluşturan tekstil ve hazır giyim sektörü yeni girişimcilerin küçük sermayeler ile bu piyasaya girişlerinin kolay olması sebebiyle sanayileşme sürecinin her döneminde dünya ticareti içerisinde önemli bir yere sahip olmuştur [4]. Sanayi devriminden sonra gelişmiş ülkelerin ekonomik kalkınmalarında tekstil sektörü öncü bir rol oynamıştır. 20 yy'den günümüze Türkiye ve Çin gibi gelişmekte olan ülkelerin ekonomisi için öncü bir sektör olmuştur. Geniş pazar ve üretim imkânı ile tekstil ve hazır giyim sektörü uluslararası rekabetin en yoğun yaşandığı ve her geçen gün bu rekabetin arttığı sektörlerden biri haline gelmiştir [5].

Temel girdisi elyaf olan tekstil sektörünün üretim çalışmalarında son ürün haline gelmesine kadarki süreç iyi bir risk analizi ve değerlendirmesini gerektirmektedir. Sürece dahil değişkenler yapılan işler, kullanılan ekipmanlar, malzemeler, kimyasallar, enerji vb. olarak detaylandırılabilir [6]. İş sağlığı ve güvenliği açısından oldukça riskli bir sektör olan tekstil sektöründe yaşanan iş kazalarına sebep olan başlıca tehlike kaynakları; hareketli aksamalar, yangın, gürültü, toz ve uçuntular, tehlikeli kimyasallar, iş ekipmanlarından ve ergonomik olmayan çalışma ortamından kaynaklanan tehlikeler ile fiziksel ve psikolojik baskılar olarak tanımlanabilir [7]. İş kazalarının oluşumunda çalışan kişilerin

almış oldukları eğitimlerin yetersizliği veya hiç eğitim almamış olmalarının da rolü büyüktür [8].

Ülkemizde yapılan araştırmalara göre, iki yıllık çalışma döneminde iş kazalarına bağlı yaralanmalar nedeniyle acil servislere toplam 1335 kişinin başvurduğu ve bunlardan %30,1 ile metal sanayi ve makine kaynaklı sektörlerden sonra tekstil sektörü %28,7 ile ikinci en büyük alan olduğu belirlenmiştir. Tekstil sektöründeki kazaların en sık rastlanan nedeni dikkatsizlik (%40,6) ve acelecilik (%21,4) olarak bildirilmiştir [9]. Hazır giyim mağazacılık sektöründe yapılan diğer bir araştırmada ise yaşanan kazaların sebepleri olarak tehlikeli davranış oranı %68,1 ve tehlikeli durum oranı %11,6 olarak gösterilmektedir. Tehlikeli davranış oranının yüksek çıkması kazaların büyük bir oranının kolaylıkla önlenebilir olduğunu göstermektedir [10]. Bir tekstil firmasında yapılan araştırmaya göre ise ergonomik tehlikelerden kaynaklanan kazaların, tüm kazaların içerisinde %37'lik bir paya sahip olduğu ve bu kazaların sebebinin çoğunlukla uzanma, çekme, dönme gibi tehlikeli ve kontrolsüz hareketlerden kaynaklı olduğu ortaya konulmuştur [11].

Bu çalışmada 2007 – 2016 yılları arasında SGK tarafından yayınlanan istatistik yıllıkları incelenerek elde edilen veriler ile Türkiye geneli ve tekstil sektöründe meydana gelen iş kazalarının değerlendirilmesi, işyeri ve çalışan sayılarına göre ve uluslararası kabul görmüş ölçütlere göre gerekli hesaplamalar yapılarak analiz edilmiştir. İş teftişleri verilerine göre Türkiye geneli ve tekstil sektöründeki iş sağlığı ve güvenliği teftişleri de incelenmiştir. Sektörde yaşanan iş kazaları Avrupa ülkeleri verileri ile de karşılaştırılmıştır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmada 2007 – 2016 yılları arasında (10 yıllık veriler) SGK tarafından her yıl yayınlanan istatistik yıllıkları kullanılarak Türkiye Genelinde faaliyet gösteren işkolu ve sektörlerin toplamı ile tekstil sektöründe meydana gelen iş kazalarına ait istatistiksel bilgiler ve veriler uluslararası kabul görmüş çeşitli parametreler açısından incelenerek analiz edilmiştir. Elde edilen veriler ile Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (EUROSTAT) ve SGK tarafından belirlenen genel kaza sıklığı, ölümlü kaza sıklığı, sürekli iş görmezlik kaza sıklığı, geçici iş görmezlik kaza sıklığı, standardize iş kazası oranı, iş kazası sıklık hızı ve iş kazası ağırlık hızı, ölçütlerine göre hesaplamalar yapılarak son 10 yıllık periyotta Türkiye geneli ve tekstil sektöründe meydana gelen gelişim ve değişimlerin durumu hem grafiksel hem de tablolar yardımı ile incelenerek değerlendirilme yapılmaya çalışılmıştır. Türkiye tekstil sektörü kaza sıklığı oranları kıyaslama yapılabilmesi için Avrupa ülkeleri verileriyle karşılaştırılmıştır.

Tekstil sektörü, Avrupa Birliği İstatistik Ofisi tarafından oluşturulan NACE Rev.2 Altılı Ekonomik Faaliyet Sınıflamasına göre 01-99 arasındaki rakamlarla iki haneli olarak ifade edilen sınıflamada; 13-Tekstil Ürünlerinin İmalatı, 14-Giyim Eşyalarının İmalatı ve 15-Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı olarak gruplan-

dırılan bölümlerin toplamı olarak değerlendirilmiş ve çalışmada bu alanlardaki veriler kullanılmıştır. Tekstil sektöründe, 26/12/2012 tarihli ve 28509 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren “İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği ”ne göre tekstil sektöründeki işyerlerinin faaliyet alanlarına ilişkin Tehlike Sınıfları ve sayıları Tablo 1’de verilmiştir [12].

Ülkeler arasında farklı dönemlerde ekonomik faaliyetlerine ilişkin istatistiki bilgilerinin anlamlı karşılaştırma yapılabilmesi için istihdam boyutundaki farklılıkların, çalışan sayısındaki değişikliklerin ve çalışma saatlerindeki çeşitlilik gibi faktörlerin dikkate alınması gerekir. Çünkü sektörlerde çalışan sayısı her ülkede farklılık göstermektedir. Burada önemli olan, meydana gelen iş kazası sayısı değil incelenen çalışma gurubundaki oranıdır. Bu farklılıkları dikkate alan, hem ulusal hem de uluslararası düzeydeki bilgilerin karşılaştırılmasında kullanılan oranlar ILO, EUROSTAT ve SGK tarafından belirlenen aşağıdaki ölçütlere göre hesaplanmıştır [13-24].

- **Kaza Sıklığı:** Bir yıl içerisinde, istihdamda yer alan her 100.000 çalışan başına düşen iş kazası sayısı olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmada, oluşan kazaların büyüklüğünü değerlendirebilmek için iş kazası sonucu oluşan; genel iş kazası, geçici iş görmezlik, sürekli iş görmezlik ve ölümlü iş kazası olmak üzere farklı kaza sıklığı ölçütleri hesaplanmıştır.
- **Standardize İş Kazası Oranı:** Bir yıl içerisinde, incelenen faaliyet kolunda meydana gelen iş kazası sayısının o faaliyet kolundaki beklenen kaza sayısına oranının yüzdesel ifadesi olarak tanımlanmaktadır.
- **İş Kazası Sıklık Hızı:** Bir yıl içerisinde çalışılan her 1.000.000 iş saatine karşılık gelen kaza sayısı olarak tanımlanmaktadır.
- **İş Kazası Ağırlık Hızı:** Bir yıl içerisinde çalışılan her 1.000.000 saatte iş kazası nedeniyle kaybedilen iş günü sayısı olarak tanımlanmaktadır.

Hesaplanan bu ölçütler gerek tablolar gerekse eğrisel değişim grafikleri ile gösterilerek yorumlanmaya çalışılmıştır.

Çalışmada 2010 – 2016 yılları arasında tekstil sektörünün işyeri sayısı ve çalışan sayısı bakımından işyeri büyüklüğüne göre dağılımı SGK tarafından yayınlanan istatistiki bilgiler ile değişim sonuçları tablo ve grafikler halinde değerlendirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nca yayınlanan Çalışma Hayatı İstatistiklerinde yer alan İş Teftişleri verilerine göre [25-31], Türkiye geneli ve tekstil sektöründe yıllar bazında yapılan iş sağlığı ve güvenliği teftiş sayıları ile işyeri ve çalışan sayısına göre incelenerek değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR ve DEĞERLENDİRME

Türkiye geneli ve tekstil sektöründe 2010 – 2016 yılları arasında Sosyal Güvenlik Kurumunun yıllık istatistiki verilerinden elde edilen bilgilere göre istihdam edilen toplam sigortalı çalışan sayıları Tablo 2’de gösterilmiştir. Türkiye geneli tüm sektörlerin toplamında çalışan sayısında sürekli artış gözlenirken Tekstil sektörünün her üç faaliyet grubunda da yıllar bazında artan istihdam, 2014 yılından sonra azalış göstermektedir. Tekstil sektörü ve ilişkisinin bulunduğu alt sektörler birlikte değerlendirildiğinde 2 – 2,5 milyon civarında kişinin kayıt dışı çalıştığı tahmin edilmektedir [3].

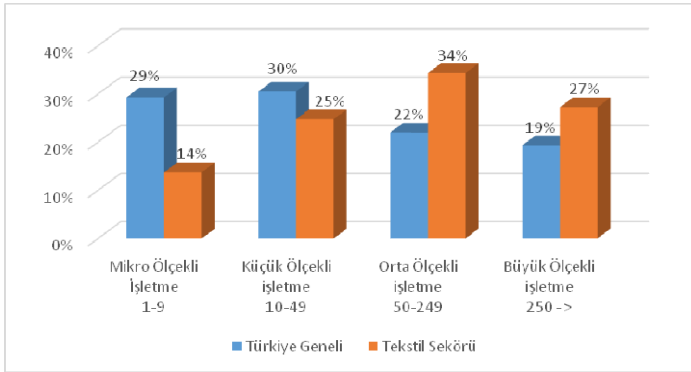
Tekstil sektöründeki istihdam Türkiye geneli ile karşılaştırıldığında; Şekil 1’de görüldüğü üzere sektördeki istihdamın %61’i çalışan sayısı elliden fazla olan orta ve büyük ölçekli işyerlerinden sağlanırken Türkiye genelinde çalışanların %59’u çalışan sayısı elliden az olan mikro ve küçük ölçekli işyerlerinde istihdam edilmektedir.

Tablo 1. Tekstil Sektörü Ekonomik Faaliyet Sınıflaması ve Alt Sektör Bazında Tehlike Sınıfları Dağılımı

	Ekonomik Faaliyet Sınıflaması (NACE Rev. 2)	Alt Sektörler Bazında Tehlike Sınıfları Dağılımı		
		Az Tehlikeli	Tehlikeli	Çok Tehlikeli
Tekstil Sektörü	13- Tekstil Ürünlerinin İmalatı	4	49	-
	14- Giyim Eşyalarının İmalatı	17	4	-
	15- Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı	1	9	4

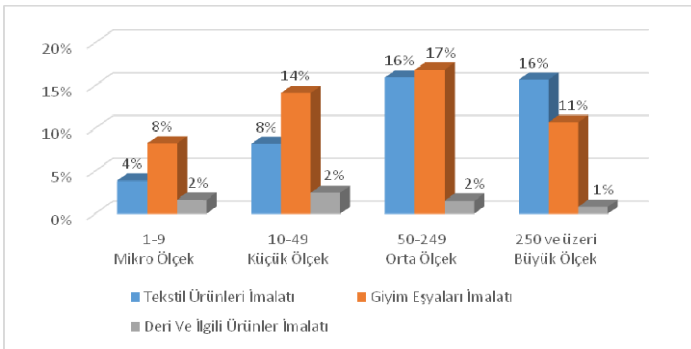
Tablo 2. Sigortalı Çalışan Sayıları [18-24]

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tekstil Ürünleri İmalatı	356.477	392.550	430.213	441.357	444.156	420.927	408.554
Giyim Eşyaları İmalatı	390.140	413.218	454.754	477.139	497.193	482.816	466.829
Deri ve İlgili Ürünler İmalatı	46.163	53.034	60.591	65.813	64.533	60.716	60.271
Tekstil Sektörü Toplam	792.780	858.802	945.558	984.309	1.005.882	964.459	935.654
Türkiye Geneli Toplam	10.030.810	11.030.939	11.939.620	12.484.113	13.240.122	13.999.398	13.775.188

Şekil 1. Çalışanların İşyeri Büyüklüğüne Göre Dağılımı [24]

Şekil 2’de yer alan tekstil sektörün kendi içindeki dağılımında, tekstil ürünleri imalatında en büyük istihdam elliden fazla çalışanı bulunan orta ve büyük ölçekli işyerlerinden sağlanırken giyim eşyaları imalatında istihdam küçük ve orta ölçekli işyerlerinde yoğunlaşmaktadır.

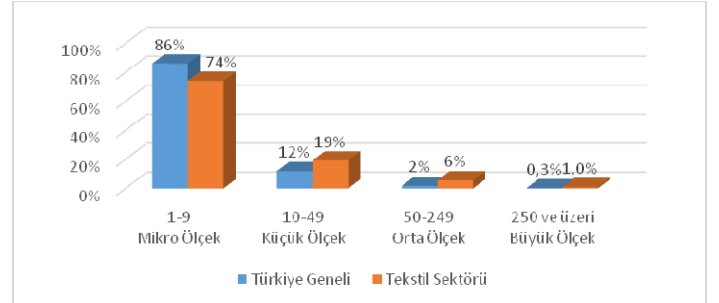
Şekil 2. Tekstil sektörde İstihdam Dağılımı [24]

İşyeri sayıları bakımından, Sosyal Güvenlik Kurumunca yayınlanan yıllık istatistik verilerine göre 2010- 2016 yılları arasında tekstil sektöründe 2013 yılından sonra azalma gözlenirken Türkiye geneli işyeri sayılarında sürekli artış görülmektedir (Tablo 3).

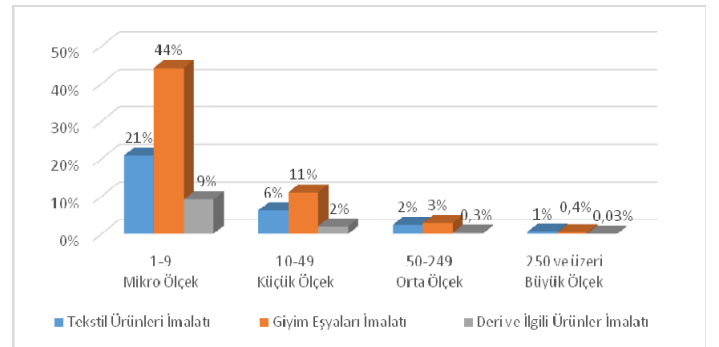
Tekstil sektöründeki işyerlerinin, çalışan sayıları bakımından büyüklükleri Şekil 3’de verilmiştir. Buna göre Türkiye genelindeki işyerlerinin %98’i çalışan sayısı elliden az olan mikro ve küçük ölçekli işletme niteliğinde iken tekstil sektöründe bu oran %93’tür.

Sektörde işletme sayısı Şekil 4’de görüldüğü üzere en fazla giyim eşyaları imalatı sektöründe olup tekstil sektörü içerisinde %58’lik paya sahiptir. Tekstil sektöründe bulunan işletmelerin %74’ü

bünyesinde 1-9 kişi çalışması bulunan mikro ölçekli, %19’u ise 10-49 arasında çalışanı bulunan küçük ölçekli işletmelerdir. Buna göre tekstil sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin %93’ü mikro ve küçük ölçekli işletmeler niteliğindedir.

Şekil 3. Çalışan sayısına göre işyeri büyüklüğü dağılımı [24]

Şekil 4. Tekstil Sektöründe İşyeri Sayılarının Dağılımı [24]

Türkiye’de 2007 – 2016 yılları içerisinde Türkiye Geneli tüm sektörler toplamında ve tekstil sektöründe bulunan çalışan sayısı, meydana gelen iş kazası sayısı, hesaplanan iş kazası sıklığı ve yıllar bazında yüzdesel değişimleri Tablo 4’de verilmiştir. Verilen istatistiki bilgilere göre çalışan sayısında son 10 yılda Türkiye genelinde %61,95’lik artış gerçekleşirken, dalgalanmalar gösteren tekstil sektöründe %12,74 artış görülmektedir. 935.654 çalışanı ile tekstil sektörü tüm ülke işgücünün yaklaşık %7’sini istihdam etmektedir. İş kazası sayıları bakımından incelendiğinde hem Türkiye geneli hem de tekstil sektöründe 2011 yılına kadar genelde bir azalma görülmesine rağmen 2013 yılında tekstil sektöründe %124 ve Türkiye genelinde %156’lık bir artış ile en büyük artışı gerçekleştirmiştir.

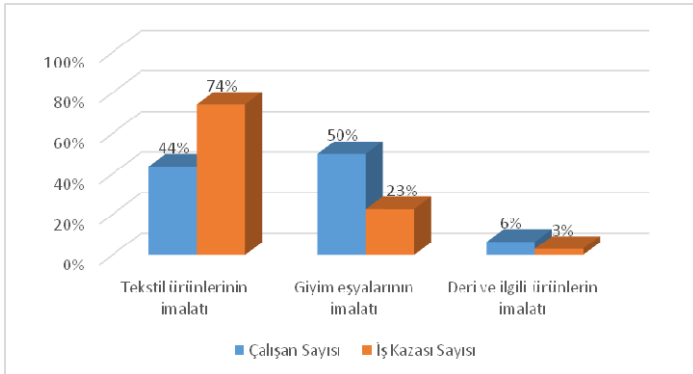
Tablo 3. Sektörlerde İşyeri Sayıları [18-24]

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tekstil Ürünleri İmalatı	14.624	16.047	17.313	18.434	17.522	17.050	16.568
Giyim Eşyaları İmalatı	28.411	30.325	33.977	34.338	34.692	33.265	32.228
Deri ve İlgili Ürünler İmalatı	5.140	5.682	6.425	6.887	6.767	6.550	6.334
Tekstil Sektörü Toplam	48.175	52.054	57.715	59.659	58.981	56.865	55.130
Türkiye Geneli Toplam	1.325.749	1.435.879	1.538.006	1.611.292	1.679.990	1.740.187	1.749.240

Tablo 4. İş Kazası Sıklığı [15-24]

YILLAR	Türkiye Geneli						Tekstil-Giyim ve Deri Toplamı					
	Çalışan Sayısı	Değişim %'si	İş Kazası Sayısı	Değişim %'si	İş Kazası Sıklığı	Değişim %'si	Çalışan Sayısı	Değişim %'si	İş Kazası Sayısı	Değişim %'si	İş Kazası Sıklığı	Değişim %'si
2007	8.505.390		80.602		948		829.899		7.077		853	
2008	8.802.989	3%	72.963	-9%	829	-13%	773.954	-7%	4.580	-35%	592	-31%
2009	9.030.202	3%	64.316	-12%	712	-14%	726.795	-6%	4.784	4%	658	11%
2010	10.030.810	11%	62.903	-2%	627	-12%	792.780	9%	4.475	-6%	564	-14%
2011	11.030.939	10%	69.227	10%	628	0%	858.802	8%	4.197	-6%	489	-13%
2012	11.939.620	8%	74.871	8%	627	0%	945.558	10%	6.142	46%	650	33%
2013	12.484.113	5%	191.389	156%	1.533	144%	984.309	4%	13.744	124%	1.396	115%
2014	13.240.122	6%	221.366	16%	1.672	9%	1.005.882	2%	15.126	10%	1.504	8%
2015	13.999.398	6%	241.547	9%	1.725	3%	964.459	-4%	15.507	3%	1.608	7%
2016	13.775.188	-2%	286.068	18%	2.077	20%	935.654	-3%	18.106	17%	1.935	20%

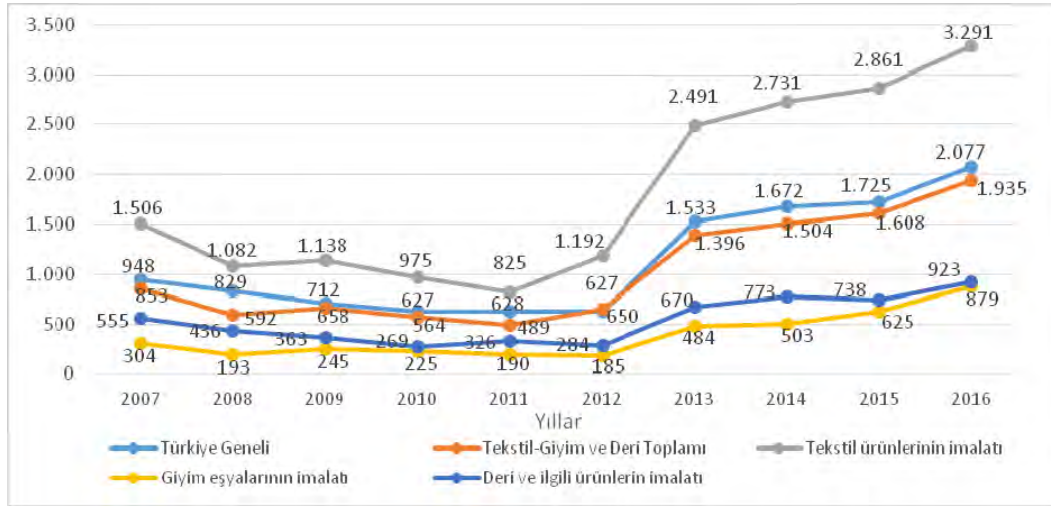
Tekstil sektöründe iş kazaları kendi içinde değerlendirildiğinde çalışanların %50'si giyim eşyaları imalatı alanında yer almasına rağmen kazaların %74'ü tekstil ürünleri imalatı alanında yaşanmaktadır (Şekil 5).

Şekil 5. Tekstil Sektöründe İş Kazaları Dağılımı [24]

Çalışan sayısı ve iş kazası sayısı verilerine göre hesaplanan kaza sıklığının yıllara göre değişimini gösteren sayısal ve eğrisel grafik Şekil 6'da verilmiştir. Türkiye geneli ve tekstil sektöründe 2012 yılına kadar eğrisel değişimde genelde aşağı yönlü hareketlilik gözlenirken bu tarihten sonra ciddi bir yükseliş sergilenmektedir. Bunun anlamı Tablo 4'de gösterildiği gibi 2012 yılında tekstil sektöründe her 100.000 çalışandan yaklaşık 650'si iş kazasına maruz kalırken 2016 yılında bu değer yaklaşık üç kat artarak 1.935 çalışan iş kazasına maruz kalmıştır. Türkiye genelinde benzer şekilde 2016 yılında 2.077 çalışan iş kazasına uğramıştır. Tekstil sektöründe kaza sıklığı en fazla Tekstil ürünleri imalatı alt sektöründe yaşanmış olup, Türkiye geneli ortalamasının da üstünde bir değerle, her 100.000 çalışandan yaklaşık

3.291 kişi iş kazası geçirmiştir. Çalışan sayısında oransal olarak fazla bir değişiklik olmamasına rağmen iş kazası sayısındaki artışın 2012 yılında yayınlanan İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile yakından ilgisi vardır. Yayınlanan bu kanunun uygulamasında, iş kazası bildirim formunun elektronik ortamda alınmaya başlanması ile iş kazası geçiren ve bildirim yapılan tüm sigortalı sayılarına ait veriler yayınlanmaya başlamıştır. Buna karşın 2012 ve öncesi yılları kapsayan uygulamada, iş kazası geçiren sigortalı sayılarına ait istatistikler verilirken ödemesi yapıp kapatılan iş kazası vaka sayıları esas alınmaktaydı [12]. Tablo 4 de yer alan 2013 yılı verilerinde gözlemlenen ciddi artışın sebebi yine çıkartılan bu kanundur.

2007 – 2016 yılları içerisinde Türkiye genelindeki sektörler toplamında ve tekstil sektöründe meydana gelen iş kazaları sonucu ölüm sayıları, sürekli iş göremezlik sayıları ve gün olarak geçici iş göremezlik sürelerinin sayısal değerleri Tablo 5'de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde Türkiye genelinde ve tekstil sektöründe ölüm sayıları yıllar bazında değişkenlik gösterirken, 2014 yılından sonra sürekli iş göremezlik sayılarında ve geçici iş göremezlik sürelerinde dikkat çekici bir artış olduğu gözlenmektedir. İş kazaları nedeniyle tekstil sektöründe her yıl ortalama 27 çalışan hayatını kaybederken 102 çalışan ömür boyu sakat kalmaktadır. 2016 yılında tekstil sektöründe 188.133 işgünü kaybı yaşanmış, bunların % 97,4'ünü ayakta tedavi edilebilen yaralanmalarla sonuçlanan kazalar oluşturmuştur. Son 10 yılın ortalaması değerlendirildiğinde tekstil sektörünün Türkiye genelindeki sektörler toplamı içindeki payı ölüm sayısında yaklaşık %2 iken sürekli iş göremezlik sayısı ve geçici iş göremezlik süresi içindeki payı ise sırasıyla % 4,5 ve % 6'dır. Bu durum sektördeki kazaların genelde hafif şiddetli olduğunu göstermektedir.

Şekil 6. İş Kazası Sıklığı Dağılımı [15-24]

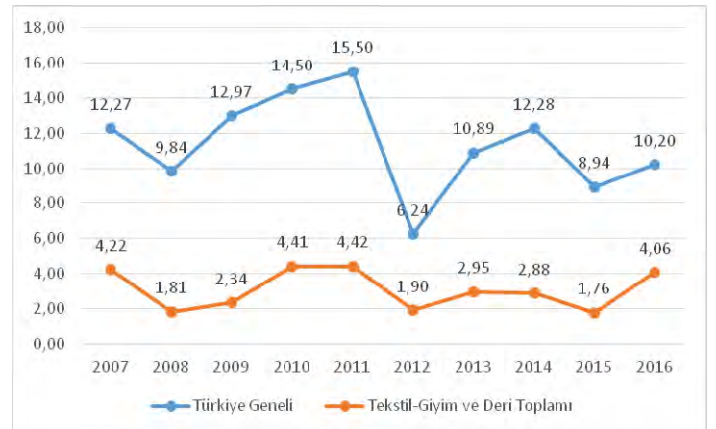
Tablo 5. Ölüm, Sürekli İş Göremezlik ve Geçici İş Göremezlik İstatistikleri [15-24]

YILLAR	Ölüm Sayısı		Sürekli İş Göremezlik Sayısı		Geçici İş Göremezlik Süresi (gün)	
	Türkiye Geneli	Tekstil Sektörü	Türkiye Geneli	Tekstil Sektörü	Türkiye Geneli	Tekstil Sektörü
2007	1.044	35	1.956	121	1.942.573	138.056
2008	866	14	1.694	97	1.865.115	95.711
2009	1.171	17	1.885	66	1.589.116	92.191
2010	1.454	35	2.085	87	1.466.165	83.203
2011	1.710	38	2.216	92	1.772.900	81.059
2012	745	18	2.209	96	1.650.250	98.928
2013	1.360	29	1.694	88	2.357.505	144.452
2014	1.626	29	1.509	64	2.065.962	141.784
2015	1.252	17	3.596	125	2.992.070	167.925
2016	1.405	38	4.642	185	3.453.702	188.133
Ortalama	1.263	27	2.349	102	2.115.536	123.144

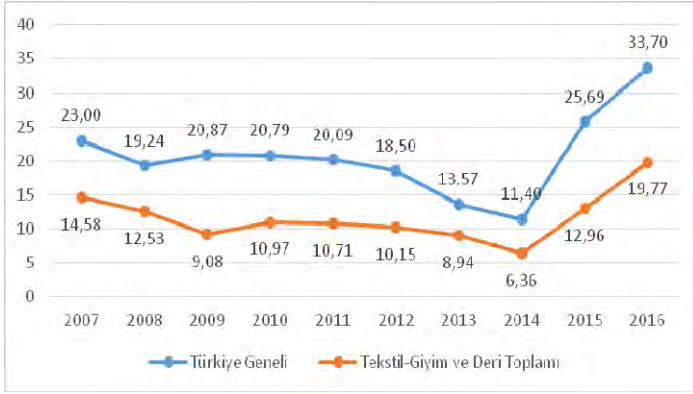
Şekil 7'de verilen ve her 100.000 çalışana karşılık ölüm sayılarını belirleyen Ölümlü Kaza Sıklığı incelendiğinde, 2012 yılında belirgin bir düşüşün olduğu görülmektedir. 2016 yılında Türkiye genelinde her 100.000 çalışandan yaklaşık 10 kişi hayatını kaybederken tekstil sektöründe 4 kişi yaşamını yitirmektedir. Bu da sektörde yaşanan ölüm vakalarının düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

Meydana gelen iş kazası yada oluşan meslek hastalıkları neticesinde çalışanların meslekte kazanma gücünün en az % 10 oranında azalmış olması halinde sürekli iş göremezlik durumu ortaya çıkmaktadır. İstatistik verilerinden elde edilen bilgilere göre hesaplanan sürekli iş göremezlik kaza sıklığı Türkiye geneli ve tekstil sektörü için Şekil 8'de verilmiştir. Verilen grafik incelendiğinde Türkiye geneli ve tekstil sektöründe 2007'den 2014'e kadar düzenli bir şekilde sürekli iş göremezlik kaza sıklığında dikkate değer bir iyileşmenin olduğu gözlenmektedir. Ancak 2014 yılından sonra yaklaşık %300 oranında ciddi bir

artış olmuştur. 2014 yılında tekstil sektöründe çalışan her 100.000 kişiden yaklaşık 6'sı iş kazası sonucu sürekli iş göremez hale gelirken, 2016 yılında bu değer yaklaşık 20'ye yükselmiştir.

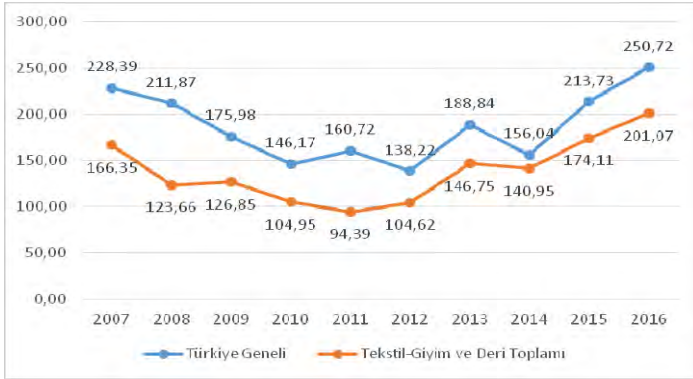

Şekil 7. Ölümlü Kaza Sıklığı Dağılımı [15-24]

Şekil 8. Sürekli İş Göremezlik Kaza Sıklığı Dağılımı [15-24]

İş kazası ya da meslek hastalıkları sonucu belirli sürelerde çalışılmaması durumu olarak ifade edilen geçici iş göremezlik süreleri için hesaplanan kaza sıklığı grafiksel olarak Şekil 9'da gösterilmektedir. 2007 ve 2012 yılına kadar Türkiye geneli ve tekstil sektöründe, incelenen yıllar arasında geçici iş göremezlik sürelerinde genelde bir azalma seyrederken 2012 yılından sonra artış gözlenmektedir.

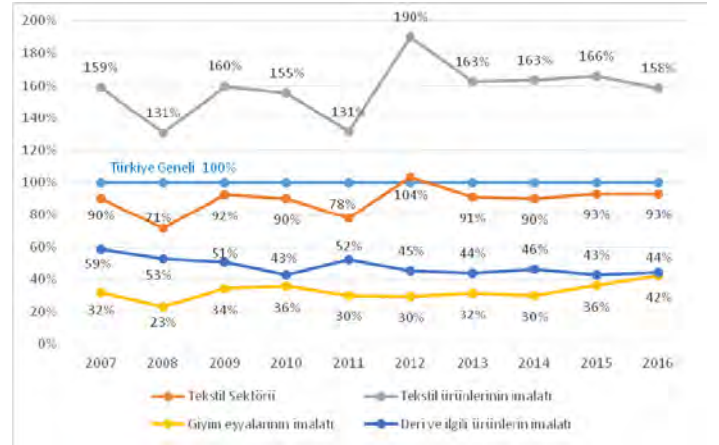
Şekil 9. Geçici İş Göremezlik Kaza Sıklığı Dağılımı [15-24]

Ülke genelinde meydana gelen iş kazalarının sayısı ile sektörde istihdam edilenlerin sayısının bir arada değerlendirildiği standardize iş kazası oranı hesaplamalarına ait değerler Şekil 10'da verilmiştir. Sektörler arasında karşılaştırma yapmaya imkan sağlayan standardize iş kazası oranları incelendiğinde, Türkiye genelinde gerçekleşen iş kazalarını standardize oranı 100 olduğunda, tekstil sektöründe iş kazalarının en yoğun 2012 yılında gerçekleştiği görülmektedir. Alt sektörler düzeyinde değerlendirildiğinde standardize iş kazası oranı olarak tekstil ürünleri imalatı sektörü Türkiye geneline göre çok yüksek değerlere sahip konumda iken giyim eşyaları imalatı ve deri ile ilgili ürünlerin imatı sektörleri oldukça düşük değerlere sahiptir.

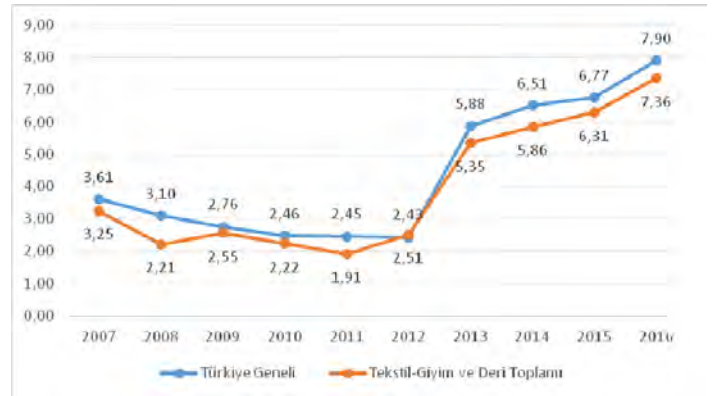
Tablo 6'da Türkiye geneli ve tekstil sektörü için yıllar bazında istatistikî verilerden alınarak hesaplanan iş kazası sıklık hızı değerleri görülmektedir. Tekstil sektörü için verilen pirim

tahakkuk gün sayısı, Türkiye genelinde o yıl çalışan başına düşen ortalama pirim tahakkuk eden gün sayısı bulunarak tekstil sektöründeki çalışan sayısı ile çarpılması sonucu elde edilmiştir.

Tablo 6'da hesaplanan iş kazası sıklık hızı ve bunların yıllara göre değişimi Şekil 11'de grafiksel olarak verilmiştir. İş kazası sıklık hızının düşük olması istenir. 2007 – 2012 yılları arasında genelde düşüş eğilimi görülmesine rağmen 2012 yılından sonra ciddi artış gözlenmektedir. 2016 yılı içinde 1.000.000 iş saatinde Türkiye genelinde ortalama 8 iş kazası meydana gelirken tekstil sektöründe 7 iş kazası gerçekleşmiştir. 2012 yılında hem Türkiye geneli hem de tekstil sektörü için iş kazası sıklık hızına göre 2 iş kazası yaşanmıştır. Türkiye geneli ve tekstil sektörü için hız değerleri on yıllık periyotta birbirine yakın olup paralellik arz etmektedir.

Şekil 10. Standardize İş Kazası Oranları Dağılımı [15-24]

Şekil 11. İş Kazası Sıklık Hızı Dağılımı [15-24]

Tablo 7'de Türkiye geneli ve tekstil sektörü için son on yıllık istatistikî verilerden yararlanılarak hesaplanan iş kazası ağırlık hızı değerleri görülmektedir. Tekstil sektörü için sürekli iş göremezlik dereceleri, Türkiye geneli için verilen sürekli iş göremezlik sayısının sürekli iş göremezlik derecesi toplamına olan oranından faydalanılarak bulunmuştur.

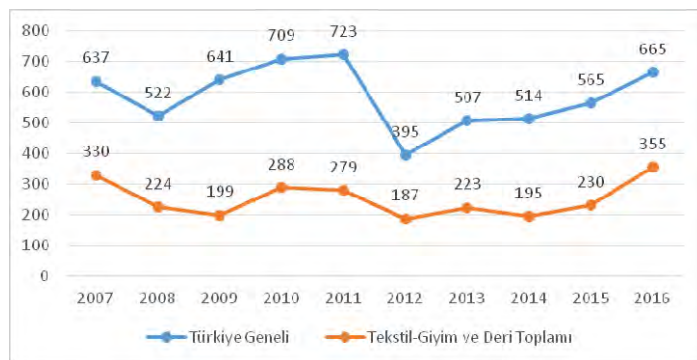
Tablo 6. İş Kazası Sıklık Hızı [15-24]

Yıllar	Çalışan Sayısı		İş Kazası Sayısı		Pirim Tahakkuk Eden Gün Sayısı		İş Kazası Sıklık Hızı (1.000.000 iş saati)	
	Türkiye Geneli	Tekstil Sektörü	Türkiye Geneli	Tekstil Sektörü	Türkiye Geneli	Tekstil Sektörü	Türkiye Geneli	Tekstil Sektörü
2007	8.505.390	829.899	80.602	7.077	2.793.420.779	272.563.294	3,61	3,25
2008	8.802.989	773.954	72.963	4.580	2.945.664.020	258.981.177	3,10	2,21
2009	9.030.202	726.795	64.316	4.784	2.915.404.372	234.646.060	2,76	2,55
2010	10.030.810	792.780	62.903	4.475	3.190.289.762	252.142.939	2,46	2,22
2011	11.030.939	858.802	69.227	4.197	3.532.389.503	275.010.420	2,45	1,91
2012	11.939.620	945.558	74.871	6.142	3.855.795.100	305.359.626	2,43	2,51
2013	12.484.113	984.309	191.389	13.744	4.069.831.784	320.885.597	5,88	5,35
2014	13.240.122	1.005.882	221.366	15.126	4.248.428.182	322.762.693	6,51	5,86
2015	13.999.398	964.459	241.547	15.507	4.462.091.444	307.406.379	6,77	6,31
2016	13.775.188	935.654	286.068	18.106	4.524.501.578	307.318.347	7,90	7,36

Tablo 7. İş Kazası Ağırlık Hızı [15-24]

Yıllar	Geçici İş Göremezlik Süresi (gün)		Sürekli İş Göremezlik Sayısı (gün)		Sürekli İş Göremezlik Derecesi Toplamı		Ölüm Vaka Sayısı		İş Kazası Ağırlık Hızı (gün)	
	Türkiye Geneli	Tekstil Sektörü	Türkiye Geneli	Tekstil Sektörü	Türkiye Geneli	Tekstil Sektörü	Türkiye Geneli	Tekstil Sektörü	Türkiye Geneli	Tekstil Sektörü
2007	1.934.980	137.166	1.550	111	59.457	4.258	1.044	35	637	330
2008	1.855.980	95.496	1.452	97	52.685	3.520	866	14	522	224
2009	1.572.106	91.655	1.668	56	61.300	2.058	1.171	17	641	199
2010	1.502.871	82.288	1.976	82	75.833	3.147	1.454	35	709	288
2011	1.757.422	80.865	2.093	89	78.054	3.319	1.710	38	723	279
2012	1.657.127	98.894	2.036	92	66.039	2.984	745	18	395	187
2013	2.357.505	144.452	1.660	88	52.825	2.800	1.360	29	507	223
2014	2.065.962	141.784	1.421	64	42.857	1.930	1.626	29	514	195
2015	2.992.070	167.925	3.433	119	103.833	3.599	1.252	17	565	230
2016	3.453.702	188.133	4.447	176	134.403	5.319	1.405	38	665	355

Tablo 7’de hesaplanan iş kazası ağırlık hızı ve yıllara göre değişimi Şekil 12’de grafiksel olarak gösterilmiştir. İş kazası ağırlık hızı ülke geneli, sektör veya bir işyerindeki kazaların ciddiyet önem derecesini göstermektedir. Tekstil sektöründeki iş kazası ağırlık hızı neredeyse Türkiye genelinin yarı değeri seviyesindedir. 2012 yılında son on yılın en düşük seviyesi yaşanmıştır. Bu yılda Türkiye genelinde 1.000.000 saatte iş kazası nedeniyle 395 iş günü kaybı olurken tekstil sektöründe 187 iş günü kaybedilmiştir. 2016 yılı içinde ise Türkiye genelinde 665 iş günü kaybı olurken tekstil sektöründe 355 iş günü kaybı yaşanmıştır. İş kazası ağırlık hızındaki bu artış yaşanan kazaların daha ağır şekilde sonuçlandığını göstermektedir.

Şekil 12. İş Kazası Ağırlık Hızı Dağılımı [15-24]

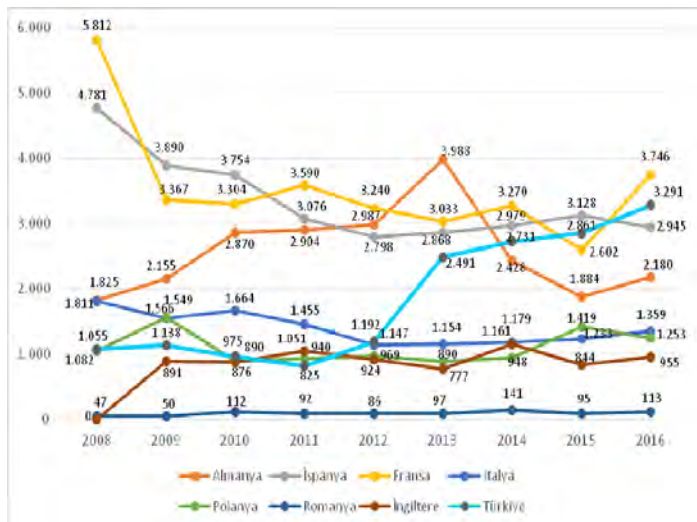
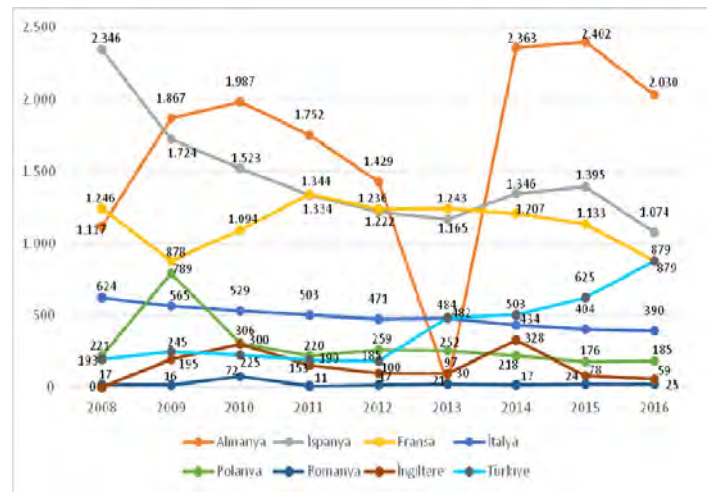
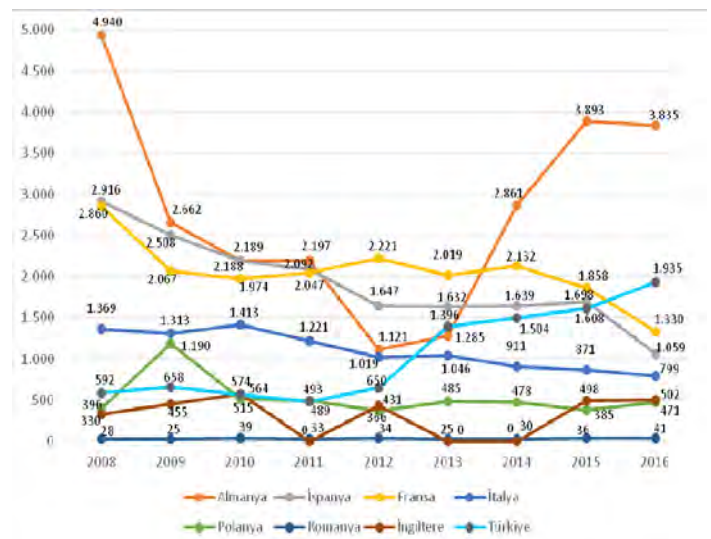
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yayınlanan Çalışma Hayatı İstatistiklerinden elde edilen Türkiye geneli ve tekstil sektörü için 2009-2016 yılları arasında gerçekleştirilen teftiş sayıları ve hesaplanan oranlar Tablo 8’de verilmiştir. Verilen teftiş sayıları ve oranlarına bakıldığında; Türkiye genelinde işyeri teftiş sayılarında 2013 yılına kadar sürekli bir azalma gözlenirken teftiş edilen çalışan sayısı değişkenlik göstermekle birlikte genelde azalmıştır. Tekstil sektöründe de hem teftiş edilen işyeri sayısında hem de çalışan sayısında önemli miktarda azalma yaşanmıştır. 2009 yılında 3.409 adet işyeri teftiş edilirken 2016 yılında bu sayı 359’a düşmüş, 2010 yılında çalışanların %28’i teftiş edilirken 2016 yılında sadece %7 çalışan teftiş edilmiştir. Aynı şekilde teftişle incelenen iş kazası sayılarında da ciddi miktarda azalma olmuştur.

Tekstil sektöründe istihdam edilen kişi sayısına göre öne çıkan Avrupa Birliği üye Ülkeleri ve Türkiye tekstil sektörüne ait istatistiki iş kazası sıklığı verileri karşılaştırılmıştır [32]. Tekstil üretimi üç alt sektörü bu ülkeler bağlamında karşılaştırıldığında Şekil 13 de tekstil ürünleri imalatı, Şekil 14 de giyim eşyaları imalatı ve Şekil 15 de ise deri ve ilgili ürünlerin imalatı gösterilmektedir. Avrupa ülkelerinin 2008-2016 yılları arası iş kazası sıklıkları incelendiğinde Almanya, İspanya ve Fransa üç kategoride de yüksek oranlar vermektedir. Türkiye ise bu üç ülkenin arkasından gelmektedir. 2012 yılında ülkemizde gerçek-

Tablo 8. İş Sağlığı ve Güvenliği Teftişi [25-31]

YILLAR	Türkiye Geneli						Tekstil Sektörü							
	İşyeri Sayısı	Toplam Teftiş Sayısı	Oran	Çalışan Sayısı	Teftişle Çalışan Sayısı	Oran	İncelenen İş kazası sayısı	İşyeri Sayısı	Teftiş Sayısı	Oran	Çalışan Sayısı	Teftişle Çalışan Sayısı	Oran	İncelenen İş kazası sayısı
2009	1.216.308	23.446	2%	9.030.202	875.186	10%	5599	45.503	3.409	7%	726.795	166.607	23%	574
2010	1.325.749	17.284	1%	10.030.810	2.211.717	22%	7822	48.175	1.691	4%	792.780	224.470	28%	470
2011	1.435.879	15.902	1%	11.030.939	1.548.973	14%	4222	52.054	1.709	3%	858.802	189.876	22%	227
2012	1.538.006	11.533	1%	11.939.620	1.069.622	9%	251	57.715	1.498	3%	945.558	244.593	26%	9
2013	1.611.292	8.858	1%	12.484.113	841.216	7%	286	59.659	962	2%	984.309	127.623	13%	15
2014	1.679.990	14.174	1%	13.240.122	1.101.484	8%	363	58.981	601	1%	1.005.882	115.411	11%	9
2015	1.740.187	13.296	1%	13.999.398	1.144.387	8%	285	56.865	330	1%	964.459	68.919	7%	12
2016	1.749.240	14.287	1%	13.775.188	1.123.146	8%	328	55.130	359	1%	935.654	61.056	7%	14

İş kanun değişikliğiyle iş kazası sıklık oranlarımız artışa geçmiştir. Gözlemlenen bu artışın sonucunda 2016 yılında tekstil ürünleri imalatı alanında 3291 ile 3746 iş kazası sıklık oranına sahip Fransa'nın peşinden ikinci kötü performans olarak yer almıştır. Ülkemiz kaza sıklığı oranında bir diğer ciddi kötüleşmeyi deri ve ilgili ürünlerin imalatında göstermiş ve 2016 yılında 1935 ile 3835 iş kazası sıklık oranına sahip Almanya'dan sonra yer almıştır. Giyim eşyaları imalatında ise kaza sıklık oranı 2012 yılından sonra ciddi bir artış göstererek kötüleşse de 2016 yılında 879 iş kazası sıklık oranıyla Fransa ile aynı sırada yer alarak üçüncü olmuştur. Şekillerden anlaşıldığı gibi genel kaza sıklık oranları açısından ülkemiz Almanya, Fransa ve İspanya gibi gelişmiş Avrupa birliği ülkeleriyle benzer oranlar göstermektedir. Buna karşın Romanya gibi diğer Avrupa birliği üye ülkeleri yıllar bazında kaza sıklık oranlarında ciddi değişiklikler göstermemekle birlikte düşük değerler içermektedir. Bu ülkelerin kazaları resmi kayıt altına alma açısından yetersiz olabileceği göz önünde bulundurulmalı ve sonuçlar ihtiyatlı şekilde değerlendirilmelidir.

Şekil 13. Türkiye ve seçili AB ülkeleri Tekstil ürünleri imalatı iş kazası sıklık oranları [32].**Şekil 14.** Türkiye ve seçili AB ülkeleri Giyim eşyalarının imalatı iş kazası sıklık oranları [32].**Şekil 15.** Türkiye ve seçili AB ülkeleri Deri ve ilgili ürünlerin imalatı iş kazası sıklık oranları [32].

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Türkiye genelinde ve tekstil sektöründe meydana gelen iş kazaları uluslararası kabul görmüş çeşitli parametreler açısından incelenmiş ve son on yıl içindeki değişimi araştırılarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. Buna göre;

Türkiye genelinde faaliyet gösteren işyerlerinin %98'i çalışan sayısı elliden az olan mikro ve küçük ölçekli işletme niteliğinde iken çalışanların %59'u bu işyerlerinde çalışmaktadır. Tekstil sektöründe ise işyerlerinin %93'ü çalışan sayısı elliden az olan mikro ve küçük ölçekli işletme niteliğinde iken çalışanların %61'i çalışan sayısı elliden fazla olan orta ve büyük ölçekli işyerlerinde çalışmaktadır. 6331 sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanununa göre elliden az çalışanın bulunduğu işyerlerinde, iş sağlığı ve güvenliği kurulu oluşturulması zorunlu değildir. Bu işletmelerde, aynı kanun ve açıklayıcı ilgili yönetmelikleri ile tehlike sınıfına göre kısmi zamanlı iş sağlığı ve güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi bulundurma zorunluluğu getirildi ise de bu hizmetlerin süresi ve kalitesinin yeterli olmadığı düşünülmektedir.

Türkiye geneli ve tekstil sektörü için son 10 yıllık dönemde hesaplanan ve incelenen kaza sıklığı birlikte değerlendirildiğinde; Tekstil sektörü iş kaza sıklığı bakımından Türkiye geneli ile çok yakın değerler seyretmesine rağmen ölümlü kaza sayısı, sürekli iş göremezlik sayısı ve geçici iş göremezlik süreleri kaza sıklığı bakımından Türkiye genelinin altında yer almaktadır. Bu durum sektörde yaşanan iş kazalarının sayısal bakımdan çok olmasına rağmen şiddeti bakımından daha hafif olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte iş kazalarının SGK'ya bildiriminde, işverenlerin isteksiz ve çekingen davranmaları nedeniyle resmi verilerin gerçek değerlerin altında olduğu da düşünülmektedir.

Türkiye genelinde gerçekleşen iş kazalarının standardize oranı 100 olarak alındığında ve tekstil iş kolu alt sektörler düzeyinde incelendiğinde; tekstil ürünleri imalatı sektörü iş kazalarının en yoğun yaşandığı iş kazası oranına sahip olurken, giyim eşyaları imalatı ve deri ile ilgili ürünlerin imalatı sektörlerinde Türkiye geneline göre daha az olmaktadır.

Tekstil sektöründeki iş kazası sıklık hızı incelendiğinde 2012 yılında çıkan İş sağlığı kanunu ile birlikte geçen beş yıllık sürede yaklaşık üç kat artarak 1.000.000 iş saatinde karşılık gelen kaza sayısı 7,36 ya ulaşmıştır. Tekstil sektörünün genel olarak orta tehlikeli sınıfında yer almasına karşın gözlemlenen bu yüksek iş kazası sıklık hızının nedenleri olarak, sektörün düşük güvenlik kültürü ve eğitimi yanı sıra kurumsal yapıların yetersizliği ve yüksek eleman sirkülasyonu gösterilebilir.

Diğer yandan iş sağlığı ve güvenliği teftiş sayılarına bakacak olursak, Türkiye geneli ve tekstil sektöründe hem teftiş edilen işyeri sayısında hem de çalışan sayısında zaman içerisinde önemli miktarda azalma yaşanmıştır. 2009 yılında tekstil sektöründe 3.409 adet işyeri teftiş edilirken 2016 yılında bu sayı 359'a düşmüştür. Teftiş sayıları azalırken kaza sayılarının artması bize kazaları önlemede teftişin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. İş kazalarını önlemek amacıyla denetlenen işyeri

ve çalışan sayısı açısından yetersiz düzeyde olan iş teftiş oranları artırılmalıdır.

Ülkemiz tekstil sektörü Avrupa birliğinin önde gelen ülkeleri ile karşılaştırıldığında iş kazası sıklık değerleri bakımından incelenen sekiz ülke arasında tekstil ürünleri ve deri ile ilgili ürünler imalatı alt sektörlerinde ikinci, giyim eşyalarının imalatı alt sektöründe Fransa ile birlikte üçüncü en yüksek kaza sıklığına sahip ülke konumundadır. 2012 de değişen kanunla ve düzenlenen mevzuatlarla gerçeğe daha yakın raporlama yapılsada bildirilen iş kazalarının sayılarındaki düşüklük ülkemizin iş kazaları bildirim konusunda hala problemler yaşadığını göstermektedir ve bununla ilgili çalışmalar yapılmalıdır. Diğer Avrupa birliği üye ülkelerindeki düşük kaza sıklığı oranlarının görülmesi, bir çok kazanın bildirilmediği varsayımını ortaya çıkarır ve bunu takiben ülkemizi bu üye ülkelerle karşılaştırmanın sağlıklı olamayacağı şeklinde düşünülebilir.

İş kazaları sonucu meydana gelen maddi ve manevi kayıplar, çalışan ve işletme açısından olduğu gibi ülke ekonomisi içinde büyük zararlara yol açmaktadır. Çoğu önlenemez nitelikte olan kazaları önlemede, iş sağlığı ve güvenliği kültürünün yaşamın her alanında oluşturulması gerekmektedir. Çocukluktan itibaren ailede ve okulda sağlık ve güvenlik ile ilgili eğitimler verilmeye başlanmalıdır. Kişinin çalıştığı iş kolu için spesifik eğitim alması, yetersiz yada hiç eğitim almamış biriyle karşılaştırıldığında iş kazası olasılığını düşürecektir. İş kazası oranlarında eğitimin yanında denetimlerin de artırılarak düzenli şekilde devam etmesi ile kazaya sebep olabilecek etmenlerin en aza indirilip bu ortamın sürekliliği sağlanması kazaların önlenmesinde büyük önem arz etmektedir. Yapılan çalışmada ve analizlerde eğitim ve denetimin önemi açıkça görülmektedir.

KAYNAKLAR

1. <http://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/lang-en/index.htm> (Erişim: 11.03.2018)
2. Atılgan, T., Dengizler, İ., (2007), *Hazır Giyim Sektöründe Örgütsel Stres Üzerine Bir Araştırma*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9 (2), 62-93.
3. T.C.Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, *Türkiye Tekstil, Hazır Geyim ve Deri Ürünleri Sektörleri Strateji Belgesi ve Eylem Planı*, 2015-2018, Sanayi Genel Müdürlüğü
4. Temmuz (2012), *Tekstil Ürünleri İmalatı ve Geyim Eşyalarının İmalatı*, İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi Dergisi, 81, 22-27.
5. Şahin, D., (2015), *Türkiye ve Çin'in Tekstil ve Hazır Geyim Sektöründe Rekabet Gücünün Analizi*, Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (47), 155-171.
6. Mezarciöz, S., Oğulata, R.T., (2014), *6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu - Tekstil İşletmelerinde İSG (İş Sağlığı ve Güvenliği) Sorunları*, Mühendis ve Makine, 55 (655), 72-79.
7. Uğurlu, F., (2011), *Tekstil Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği*, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı, Adana.
8. Arpat, B., Yeşil, Y., Öter, N.S., (2014), *Tekstil Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri Hakkında Çalışan Algıları ve Farkındalığı: Denizli İli Örneği*, Akademik Sosyal Araştırma Dergisi, 2 (8), 281-318.

9. Serinken, M., Türkçüer, İ., Dağlı, B., Karcıoğlu, Ö., Zencir, M., Uyanık, E., (2012), *Work-related injuries in textile industry workers in Turkey*, Ulus Travma Acil Cerrahi Derg., 18(1), 31-36
10. Ergin, H., Mergen, A., (2017), *Hazır Giyim Mağazacılık Sektöründe İş Kazaları ve Çözüm Önerileri: Örnek Bir Uygulama*, Marmara Fen Bilimleri Dergisi, I: 29-38
11. Efe, Ö.F., Efe, B., (2015), *Tekstil Sektöründe İş Kazalarının Oluşumuna Ait Ergonomik Risklerin Değerlendirilmesi*, Süleyman Demirel Üniversitesi Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi, 3 (3), 623-629.
12. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2012), *“İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği”*, Resmi Gazete Sayı:28602,
13. International Labour Office (ILO), (1998), *16th International Conference of Labour Statisticians*, Geneva,
14. Eurostat European Commission, (2013), *“European Statistics on Accidents at Work (ESAW)- Summary Methodology”*, Eurostat Methodologies & Working Paper, 2013 Edition.
15. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), “2007 SGK İstatistik Yıllıkları”, 2007, Ankara
16. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), “2008 SGK İstatistik Yıllıkları”, 2008, Ankara.
17. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), “2009 SGK İstatistik Yıllıkları”, 2009, Ankara.
18. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), “2010 SGK İstatistik Yıllıkları”, 2010, Ankara.
19. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), “2011 SGK İstatistik Yıllıkları”, 2011, Ankara.
20. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), “2012 SGK İstatistik Yıllıkları”, 2012, Ankara.
21. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), “2013 SGK İstatistik Yıllıkları”, 2013, Ankara.
22. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), “2014 SGK İstatistik Yıllıkları”, 2014, Ankara.
23. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), “2015 SGK İstatistik Yıllıkları”, 2015, Ankara.
24. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), “2016 SGK İstatistik Yıllıkları”, 2016, Ankara.
25. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2010), “Çalışma Hayatı İstatistikleri”, 2010, Ankara.
26. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2011), “Çalışma Hayatı İstatistikleri”, 2011, Ankara.
27. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2012), “Çalışma Hayatı İstatistikleri”, 2012, Ankara.
28. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2013), “Çalışma Hayatı İstatistikleri”, 2013, Ankara.
29. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2014), “Çalışma Hayatı İstatistikleri”, 2014, Ankara.
30. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2015), “Çalışma Hayatı İstatistikleri”, 2015, Ankara.
31. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2016), “Çalışma Hayatı İstatistikleri”, 2016, Ankara.
32. <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> (Erişim: 23.09.2018)